

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Firat University Journal of Social Science
Cilt: 21, Sayı: 1, Sayfa: 129-147, ELAZIĞ-2011

İLKÖĞRETİM OKULLARI II. KADEME (BRANŞ) ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM MÜFETTİŞLERİNİN YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN ALGILARI*

*Primary School Grade (Branch) Teachers' Qualification Perceptions of Primary
School Inspectors'*

Necmi GÖKYER¹

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim okullarında görev yapan branş öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme alanlarına ilişkin yeterlikleri ile ilgili algılarını saptamaktır. Araştırmanın evrenini, İstanbul'un 7 ilçesinden seçilen 29 ilköğretim okulunda görevli olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, ilgili evrenden tesadüff örnekleme yöntemiyle seçilmiş 367 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre; bütün öğretmenler, eğitim müfettişlerinin "rehberlik ve işbaşında yetiştirme" alanına ilişkin davranışlarını "az", farklı kıdemlerdeki ve farklı cinsiyetlerdeki öğretmenler de "az" düzeyde gerçekleştirdiklerini düşünmektedirler. Bütün öğretmenler, eğitim müfettişlerinin "teftiş ve değerlendirme" alanına ilişkin davranışlarını "orta", farklı kıdemlerdeki ve farklı cinsiyetlerdeki öğretmenler de "orta" düzeyde gerçekleştirdiklerini düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Yeterlik, rehberlik, teftiş, branş öğretmeni

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the quality perceptions of primary schools branch teachers of primary schools inspectors's guidance, breeding on duty, inspecting and evaluation field. The sampling of this research is composed by 367 branch teachers who are working in 29 primary schools in 7 county of İstanbul. According to the findings of the research all the teachers think that primary school inspectors' behaviours about "guidance and breeding on duty" field are "low" improved. Moreover, teachers who are on different seniority and different gender think that on the same field are improved "low". All of the teachers think primary schools inspectors's behaviours about inspecting and evaluation is improved intermediate "level", the teachers who are on different seniority and different gender think that are improved "intermediate" level.

Key Words: Qualifiednes, guidance, inspecting, branch teacher

* Bu çalışma, Prof. Dr. Saim KAPTAN danışmanlığında yürütülmüş olan yüksek lisans tezinden türetilmiş ve 1-3 Ekim 2009 tarihinde Ege Üniversitesi'nde düzenlenmiş olan 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü EYTPE Anabilim Dalı, Elazığ; ncmgokyer@hotmail.com

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmışlık sıralamasındaki yerlerini belirleyen temel etkenlerden birisi de eğitimidir. Eğitim, yalnızca kalkınma çabasında olan ülkeler için değil, kalkınmış ülkeler için de geleceğin toplumunu biçimlendirmede en önemli araç olarak kabul edilmiştir (Başaran,1983: 144; Kaptan,1984:5-6). Eğitim çabalarının genel amacı, kuşkusuz yetişmekte olan çocukların ve gençlerin, topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Bu uyumun gerçekleştirilmesi için, bireylerin yatkınlık ve yetileri, eğitim yolu ile en son sınırına kadar geliştirilir ve insan davranışları, milli eğitimin amaçları doğrultusunda değiştirilir (Varış,1991:5).

Eğitimin, Türk Millî Eğitiminin temel hedeflerinden olan "iyi insan", "iyi vatandaş", "iyi bir üretici ve tüketici" ile "rasyonel kararlar alıp uygulayabilen" insan tipini yetiştirebilmesi için bu etkinlikte rol alan öğretmenler, yöneticiler ve diğer personelin davranışlarının da değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

“Her kurumun amacına ulaşabilmesi için sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynakları iyi bir şekilde kullanması gerekir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle kurum çalışmalarının sürekli olarak gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi zorunludur” (Taymaz, 1993:4). “Yönetim sürecinin en önemli ögesi olan teftiş, eğitim kurumları arasında ilişkilerin geliştirilmesi, birlik ve bütünlüğün sağlanması ve bu alandaki yeniliklerin kurumlara aktarılması için zorunludur. Teftiş, kurumların yenileşmesi ve gelişmesinde en önemli etkidir. Uzun süre teftiş edilmeyen eğitim kurumlarında yönetim etkinliğini yitirir, personelde gevşeklik ve ilgisizlik baş gösterir, amaçlardan sapmalar görülür ve ürünün nitelik ve niceliği düşer” (Altıntaş, 1980:10).

Eğitim sisteminin bir alt sistemi olan teftiş, yönetimin konusu olan her alanda ve yönetimin bütün süreçlerinde kendisini etkili bir şekilde hissettiren ve varlığından asla vazgeçilmeyen çağdaş bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal sistemlerde, sistemlerin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olan teftiş için, amaçları, fonksiyonları ve yararlanan teknikler gözönünde bulundurularak çeşitli tanımlar yapılmıştır. (Taymaz, 1993:1). Bursalıoğlu (1987:186) teftişi, "kamu yararı adına davranışı kontrol etme yöntemi olarak" tanımlamaktadır. Aydın'a (1986:7) göre ise teftiş, “ istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan, eğitimin her düzeyinde uygulanabilen bir mesleksi rehberlik ve yardımdır.”

Teftiş, durum saptama ile başlar, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme süreciyle devam eden bir çalışmadır. Çalışmalar sonucunda ortaya konulan üründe, kurumda çalışan bütün personelin katkısı, ortak bir çabası, görevi ve sorumluluğu vardır. İnsan

sermayesine yapılan yatırımın en önemli bir yatırım olduğu düşünülecek olursa, gelişme ve ilerlemeye büyük katkısı beklenen eğitimin etkililik ve verimliliğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin başarısı için zorunlu görülen bu durum, eğitimin teftişi yolu ile sağlanmaktadır. Bu amaçla, "yapılan çalışmaları denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hâle getirilmesini sağlamak için igililere öneride bulunmak ve kurumlardaki personelin daha iyi çalışmalarında ve yetiştirmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak" amacıyla teftiş süreci de işlevini sürdürmektedir (Taymaz, 1993: 2).

1982 Anayasa'sının 87. maddesine göre; Türkiye' de eğitim ve öğretim Devletin gözetim ve denetimi altındadır (Anayasa,1982). Müfettişin olumlu bir kişiliğe sahip ve teftişle ilgili bilgi ve beceri ile donanık olması, teftiş görevinin başarılı bir biçimde yürütülmesinde elbette gereklidir. Ancak, tek başına yeterli değildir (Aydın,1986:81). Bu nedenle, müfettiş, birlikte çalıştığı öğretmenlerin de müfettişlik görev ve yetki alanlarına ilişkin yeterlikleri ile ilgili algılarını bilmek durumundadır. Eğitim müfettişlerinin yeterlikleri; tür, alan ve düzey açılarından boyutlanabilir. Alan boyutunda, müfettişlerin görev alanları, bu alanlara giren işler ve işlemlerle ilgili yeterlikler bulunur. Türkiye' de, eğitim denetiminin alan boyutu konusunda, Teftiş Kurulu Yönetmeliği ile de bağdaşan genel bir uyum vardır (Su,1974:73; Karagözoğlu, 1972:2;1977:88; MEB 1979:10; Taymaz, 1982:29; Aydın, 1984:169; Başar,1993:65). Bu boyuta giren yeterlik alanları; ders denetimi, kurum denetimi, araştırma, soruşturma olarak belirlenebilir. Müfettişlerin, alan boyutunu oluşturan yeterlikleri, MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği' nde (1993) ve Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'nde (1999) benzer şekilde ifade edilmiş ve aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- 1- Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme
- 2- Teftiş ve Değerlendirme
- 3- İnceleme - Araştırma
- 4- Soruşturma

Türk Milli Eğitim Sistemi'nde İlköğretim okulları I. kademe öğretmenlerinin teftişi eğitim müfettişleri tarafından yapılmaktaydı. Ancak, okul ve öğretmen sayısının fazla olması; bunun yanında Bakanlık müfettişlerinin sayısının az olması ve iş yüklerinin fazla olması, öğretmen sayısının fazla olması gibi nedenlerden dolayı, II. kademe öğretmenlerinin teftişi de 1991-1992 öğretim yılından itibaren, sürekli ve yakından teftiş olanağını sağlamak amacıyla eğitim müfettişleri tarafından yapılmaya başlanmıştır. İlköğretim okullarının 6,7 ve 8.sınıflarındaki branş derslerine giren (Türkçe, matematik, İngilizce, güzel sanatlar, fen ve teknoloji vd.) öğretmenlerin, özellikle bu uygulamanın

başladığı ilk yıllarda “branşı sınıf öğretmeni olan müfettişlerin diğer branşlardaki öğretmenleri teftiş etmelerinden duydukları rahatsızlıklarını, sıkıntılarını” dile getirmeleri ve bunun da bütün sisteme yayılması, böyle bir araştırma yapılmasına neden olmuştur. Bu çalışmada bu uygulamanın hem öğretmenler açısından hem de müfettişler açısından olumlu ve olumsuz yönleri saptanmaya çalışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmada, Müfettişlerin görev ve yetki boyutunu oluşturan; rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanlarına ilişkin algılarını belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

İlköğretim okulları II. kademe (branş) öğretmenlerinin;

1. Eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının düzeyi nedir? Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Güzel Sanatlar branşındaki öğretmenlerin algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının düzeyi nedir? Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Güzel Sanatlar branşındaki öğretmenlerin algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” ile “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanlarına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algıları kıdem değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

5. Eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algıları kıdem değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

6. Eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algıları cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

7. Eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algıları cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın bağımsız değişkenlerini; cinsiyet, kıdem ve branş; bağımlı değişkenlerini ise II. Kademe öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanlarına ilişkin algıları oluşturmaktadır. Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak sadece “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” ile “teftiş ve değerlendirme” alanları hakkında bilgi verilmiştir.

1. Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme

Günümüzde teftiş hizmetlerinin temelini oluşturan rehberlik ve işbaşında yetiştirmedeki amaç, varolanın korunmasından çok düzeltme ve geliştirme yönünün ön plâna çıkmasıdır (Cemaloğlu, 1996: 2). Çağdaş eğitim anlayışında öğretmene yardımı,

müfettişlerin sağlaması ilke olarak kabul edilmektedir. O halde eğitimde müfettişten beklenen başlıca görev, okuldaki eğitim -öğretim çalışmalarının daha verimli olabilmesi için eğitim ve öğretim faaliyetlerinde öğretmene yardımcı ve rehber olmaktır (Karagözoğlu,1976: 2). Çağdaş teftiş anlayışı "Eğitim ve öğretim etkinliklerinin verimini artırmak amacıyla, müfettişler veya uzmanlar tarafından öğretmenlere ve diğer görevlilere sağlanan meslekî yardım ve rehberlik hizmetlerinin tümünü içeren teknik bir süreçtir" (Altıntaş,1980:2). Bu teknik sürecin işleyişinde; gerek mevzuatta, gerekse çağdaş teftiş anlayışında, teftiş hizmetlerinin etkinliğini ve verimini arttırabilmek, gelişim ve bütünlüğünü sağlayabilmek için işbaşında yetiştirme, meslekî yardım ve rehberlik etkinliklerine yer verilmekte ve bu etkinliklerin gerçekleştirilmesi işi de ilköğretim müfettişleri tarafından yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Bu anlamda da İlköğretim müfettişlerinin meslekî yardım ve rehberlik alanında yetiştirilmeleri büyük önem taşımaktadır. Eğitimsel ve çağdaş teftiş ilkelerine göre müfettişin çalışmaları; eğitim kurumlarında görevli öğretmen ve yöneticilere rehberlik etmek, onları işbaşında yetiştirerek meslekte yetkinleşmelerine yardım etmek, onların çalışmalarını eğitim - öğretim amaçları yönünden değerlendirmek, eğitimin gelişmesi amacıyla yönelik incelemeler yaparak sonuçlarından eğitimde yararlanmayı sağlamaktır (Bilir,1982:6). Yapılan araştırmalar (Llewellgh, 1970; Bursalioğlu, 1972), öğretmenlerin, özellikle kendi uzmanlık alanı dışındaki öğretmenleri değerlendirmeye çalışan müfettişlere güven duymadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenin kendisine yapılacak rehberlik yardımını benimsemesi, müfettişin kişisel ve meslekî yeterliğine büyük oranda bağlıdır. Müfettişlerde, öğretmene yardım ve onun çalışmalarını değerlendirme yönünden bulunması gereken yeterlik öğelerinin en önemlilerinden biri de branş bilgi ve becerisidir. Müfettişlerin, yeterlik alanlarına ilişkin görevlerini yerine getirirken, kendi branşları dışındaki öğretmenleri de değerlendirdikleri bilinmektedir. Branş öğretmenlerinin çoğu da kendi branşında olmayan müfettişin yapacağı değerlendirmeyi kuşku ile karşılamaktadırlar. İlköğretim okullarında sağlıklı yapının oluşmasında en önemli etken olan öğretmen ve okul yöneticilerinin teftişi eğitim müfettişlerince yapıldığına göre, öğretmen müfettiş, okul yöneticisi - müfettiş etkileşimi, teftişin amacına ulaşabilmesi için önemli olmaktadır. Bu etkileşimin gerçekleşip teftişin amacına ulaşabilmesi, eğitim müfettişlerinin etkili bir rehberlikte bulunması ile mümkündür.

2.Teftiş ve Değerlendirme

Sistem özellikleri açısından denetim; sistemin girdi, işleme ve çıktı unsurlarından bilgi alınması ve bu unsurların işletmenin gelişiminde kullanılmak üzere

düzenlenmesidir. Denetim sonuçları ile beslenemeyen işletmeler ve kurumlar; yanlışlarını bulup düzeltmede, noksanlarını bilip tamamlamada, problemlerinin farkına varıp çözümede, ihtiyaçlarını öğrenip telafi etmede rastlantılara bağlı kalırlar. Denetim, bunları rastlantı olmaktan çıkarır, sistemli ve plânlı hale getirir (Çakıcı, 1985: 10, 11).

“Kimball Wiles' a göre teftiş, öğretmenlere daha iyi görev yapmaları için sunulan yardım hizmetidir. İnsan ilişkilerini vurgulayan Wiles, denetimi, insanlar arası etkileşim, grup süreçlerini, liderlik, personel yönetimi ve değerlendirme becerisi olarak algılamaktadır. Ona göre müfettişin görevi, yöneltmekten çok öğretmeni desteklemek, ona yardım etmek ve onunla paylaşmaktır” (Aydın,1986:6). Teftişin amacı; öğretmen, öğrenci ve yönetici ilişkilerinde işbirliğini gerçekleştirmek, öğretim alanında yapılan bilimsel çalışmaların sonuçlarının eğitim kurumlarına yansımaya ve programların geliştirilmesine olanak sağlamak, kurum çalışmalarının amaçlarına uygun olup olmadığını incelemek ve değerlendirmektir (Altıntaş, 1980:3). Kısaca, teftişten amaç; önceden kararlaştırılmış eğitim ve öğretim amaçlarının gerçekleştirme derecesini saptamak, eğitim örgütleri olan okullarda, eğitim ve öğretimin amaçlarına en uygun değer ve işlemleri bulmaktır (Bursalıoğlu 1987:186-187).

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul merkez ilçelerinin yedi tanesinde (Avcılar, Bağcılar, Bakırköy, Bahçelievler, Büyükçekmece, Güngören, Küçükçekmece), tesadüfi yöntemle seçilen, 29 ilköğretim okulunda görevli bulunan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünü saptamak için farklı büyüklükteki evrenler için kuramsal örneklem büyüklükleri çizelgesinden yararlanılmıştır. Bu çizelgeden örneklem büyüklüğü belirlenmiştir. Çizelgede 5000 kişilik evrende %95 güven düzeyi için gerekli olan örneklem büyüklüğü 356 kişi olarak belirtilmiştir (Anderson, 1990:202; Balcı, 2009:102). Evrende görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılması mümkün olmadığından evreni temsil eden örneklem yansız seçilmesi yoluna gidilmiştir. Örneklem seçiminde “basit tesadüfi örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme yönteminde, evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır. Yani yansızlık kuralının uygulanabildiği bir örneklemdir (Balcı, 2009:92). Araştırmanın örneklemini ise, ilgili evrenden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş 367 öğretmen oluşturmaktadır. 367 anketten 18'i cevapsız bırakıldığı ya da yanlış doldurulduğu için değerlendirme kapsamına alınmayarak 349 anket formu değerlendirmeye alınmıştır

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Betimsel bir özellik taşıyan bu çalışma, tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modeli, var olan durumu olduğu gibi yansıtmayı esas alır (Balcı, 2004; Karasar, 1994). Bu tür araştırmalar çok sayıda obje ya da denek üzerinde ve belirli bir zaman kesiti içinde yapılmaktadır. Bunlar mevcut olaylar, gruplar, obje ve özellikler üzerinde yürütülmektedir. Problemlerin cevabını mevcut zaman içinde aramakta; araştırmacı problemleri ve çözüm yollarını mevcut doğal durumları içinde betimlemeye çalışmaktadır (Kaptan 1995:59).

Bu araştırmada, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanları ile ilgili sorular tespit edilirken, Başar'ın (1985) ve Cemaloğlu'nun (1996) araştırma araçları incelenmiş ve bu kişilerden izin alınarak, araştırmacı tarafından 44 soruyu içeren bir ölçme aracı geliştirilmiştir. İlköğretim okullarının II. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanlarını nasıl algıladıkları, geliştirilen anket formu ile saptanmıştır. Anketin güvenilirliğini test etmek amacıyla Pearson Momentler çarpımı korelasyon katsayısı ve Alpha değerleri hesaplanmıştır. Öntest için kullanılan anketin korelasyon katsayısı 0.84, Alpha değeri 0.87' dir. Anketin bütünü için korelasyon katsayısı 0.87, Alpha değeri 0.92' dir.

Araştırmanın kuramsal yapısını oluşturmak ve çalışma modelini belirlemek amacıyla ilgili literatür taranmış ve anket formunu hazırlanmasında dil ve içerik bakımından uygunluğu sağlamak ve kapsam geçerliğini artırmak için konu uzmanları ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca, anketin dil ve anlam bakımından anlaşılabilirliğini test etmek için 30 kişilik bir öğretmen grubu üzerinde bir uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonucunda bazı sorularda yeniden düzenlemeler yapılmıştır.

Verilerin Çözümü

Eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanlarına ilişkin soruları içeren ikinci ve üçüncü bölümler için beşli likert tipi ölçek hazırlanmıştır. Soruların her seçeneğinde anlatılan görüşe katılma düzeyleri; değer aralıkları olarak olumludan olumsuz doğru 5.00–4.21 “Tam katılıyorum; 4.20–3.41, “Çok katılıyorum”; 3.40-2.61, “Orta düzeyde katılıyorum”; 2.60–1.81, “Az katılıyorum” ve 1.80–1.00, “Hiç katılmıyorum” olarak puanlandırılmıştır. Verilerin yorumlanmasında her bir davranışa ilişkin olarak hesaplanan aritmetik ortalamalar bir davranışın gerçekleşme düzeyinin göstergesi olarak alınmıştır. Bu veriler, aritmetik ortalamadan yararlanılarak yorumlanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt

problemlerine uygun olarak tablolaştırılmıştır.

Veri toplama aracı olarak hazırlanan 427 anket araştırmacı tarafından okullara bizzat gidilerek deneklerin kendilerine elden teslim edilmiştir. Anketlerin dağıtıldığı günlerde okulda bulunmayan öğretmenlere okul müdürü aracılığı ile anketler ulaştırılmış ve toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS For Windows paket programı (Statistical Packages for Social Sciences) kullanılmıştır. Alt problemlere uygun olarak (1) Cinsiyet, (2) Branş, (3) Mezun oldukları okullar, (4) Kıdem durumu, (5) Hizmet süresi ve (6) Görev dağılımı bazında gruplamalar yapılarak, frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Yeterlik alanlarına ilişkin algıların tespiti için aritmetik ortalama ve standart sapma; yeterlik alanlarına ilişkin algıların branşlara ve kıdem durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA-F) puanları, yeterlik alanlarına ilişkin algıların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için t- testi ve yeterlik alanlarına ilişkin algılar arasında farkın olup olmadığını tespit etmek için de t-testi kullanılmıştır. Bu istatistiksel işlemler ile ilgili sonuçlar, araştırmanın bulgular bölümünde tablolar halinde verilmiştir.

İkinci kademe öğretmenlerine; anketin dördüncü bölümünde, araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanan “ilgili görüş ve önerileriniz varsa lütfen maddeler halinde yazınız” şeklinde nitel bir araştırma sorusu sorulmuş ve bulgular betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır. Bu tür analizde amaç, “elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanır, yani açıklanır” (Şimşek, 1999:158).

BULGULAR

1.İlköğretim okulları II. kademe öğretmenlerinin eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin bulgular ve yorumlar:

Öğretmenlerin algılarının aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri ile farklı branştaki öğretmenlerin algıları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için yapılan aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo:1. İkinci Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının aritmetik ortalama ve standart sapma testi sonuçları

Madde	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		\bar{X}	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Madde 7	30	8.6	60	17.3	164	47.3	56	16.1	37	10.7	3.02	1.05
Madde 8	57	16.4	59	17.0	112	32.2	79	22.7	41	11.8	2.96	1.23
Madde 9	97	28.1	100	29.0	109	31.6	27	7.8	12	3.5	2.29	1.06
Madde 10	106	30.6	107	30.9	86	24.9	35	10.1	12	3.5	2.24	1.10
Madde 11	86	25.1	92	26.8	108	31.5	52	15.2	5	1.5	2.41	1.06
Madde 12	134	39.3	87	25.5	87	25.5	23	6.7	10	2.9	2.08	1.08
Madde 13	72	21.8	101	30.6	91	27.6	48	14.5	18	5.5	2.51	1.14
Madde 14	79	23.0	89	25.9	118	34.3	46	13.4	12	3.5	2.48	1.09
Madde 15	113	33.0	95	27.8	95	27.8	32	9.4	7	2.0	2.19	1.06
Madde 16	110	32.1	93	27.1	104	30.3	26	7.6	10	2.9	2.22	1.06
Madde 17	40	11.7	91	9.1	117	34.3	97	28.4	56	16.4	3.28	1.19
Madde 18	99	28.6	79	22.8	119	34.4	33	9.5	16	4.6	2.38	1.13
Madde 19	117	33.6	91	26.1	101	29.0	30	8.6	9	2.6	2.20	1.09
Madde 20	96	27.6	110	31.6	98	28.2	34	9.8	10	2.9	2.28	1.06
Madde 21	130	37.4	88	25.3	97	27.9	25	7.2	8	2.3	2.11	1.06
Madde 22	64	18.4	111	32.0	104	30.0	52	15.0	16	4.6	2.55	1.09
Madde 23	83	23.9	87	25.1	125	36.0	39	11.2	13	3.7	2.45	1.08
Madde 24	179	51.6	85	24.5	63	18.2	13	3.7	7	2.0	1.80	0.99
Madde 25	150	43.7	103	30.0	75	21.9	9	2.6	6	1.7	1.88	0.95
Madde 26	142	41.2	82	23.8	95	27.5	22	6.4	4	1.2	2.02	1.02
Genel											2.38	0.79

Tablo 1'de görüldüğü gibi, branş öğretmenlerinin eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin algılarına göre, eğitim müfettişlerinin anketteki; “Öğretmenlerin Türk Milli Eğitim sisteminin amaçlarını benimsemesine katkıda bulunabilme” (madde:7), “Ünitelendirilmiş yıllık plan ve günlük planların uygulanmasında yardımcı olabilme” (madde:8) ve “Öğretmenliğin mesleki saygınlığına uygun hareket ederek örnek olabilme” (madde:17) maddelerindeki davranışları "orta"; “Öğretmenleri mesleki eserleri izlemeye, mesleki çalışmalara katılmaya teşvik edebilme” (madde:9), “Ders araç ve gereçlerinin tanıtımı, seçimi ve kullanılmasında yardımcı olabilme” (madde:10), “Öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında, seviye kümelerinin oluşturulmasında yardımcı olabilme” (madde:11), Bilimsel araştırma tekniklerinin bilinmesinde yardımcı olabilme” (madde:12), “Öğretmenlerin mesleğe uyumuna yardımcı olabilme” (madde:13), “Eğitim-öğretim sorunlarının çözümünde danışmanlık yapabilme” (madde:14), “Konularla ilgili gezi-gözlem ve incelemelerde yardımcı olabilme” (madde:15), “Kütüphane, kitaplık, laboratuvar, atölye, işlik ve salon gibi bölümlerden faydalanma konusunda yardımcı olabilme” (madde:16), “Velilerle iyi

ilişkilere kurma, çevreyi tanıma, çevre olanaklarından eğitim-öğretimde faydalanma konusunda yardımcı olabilmek” (madde:18), “Öğretmenler arasındaki sorunların çözümünde rehberlik yapabilmek” (madde:19), “Öğrenci sağlığını koruyucu, güvenliğini sağlayıcı önlemlerin alınmasında rehberlik yapabilmek” (madde:20), “Çevreyle ilgili sorunların çözümünde rehberlik yapabilmek” (madde:21), “Öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmede öğretmenlere rehberlik yapabilmek” (madde:22), “Başarılı bir eğitim-öğretim için gerekli olan okul ve sınıf içi ortamın hazırlanmasında rehberlik yapabilmek” (madde:23), “Öğretmenlerin özel sorunlarının çözümünde rehberlik yapabilmek” (madde:24), “Öğretmenlerin yükselme beklentileri konusunda rehberlik yapabilmek” (madde:25), “Aynı bölgedeki okullar arasında iyi ilişkiler kurulmasında rehberlik yapabilmek” (madde:26), maddelerindeki davranışları "az" düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre, eğitim müfettişlerinin, ilköğretim okullarının II. kademesinde görev yapan branş öğretmenlerine yeterli düzeyde rehberlik ve işbaşında yetiştirme yardımında bulunamadıkları ileri sürülebilir. Bunun nedeni; eğitim müfettişlerinin büyük çoğunluğunun sınıf öğretmeni kökenli olmaları, branş öğretmenleri ile olumlu bir iletişim sağlayamamış olmaları ve branş öğretmenlerinin de kendilerine, kendi branşlarındaki eğitim müfettişleri tarafından rehberlik ve işbaşında yetiştirme yardımında bulunulmasını istemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarının algılanmasında Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Güzel Sanatlar branşındaki öğretmenlerin algıları arasındaki farklılığı saptamak amacıyla, üç gruba ilişkin olarak yapılan varyans analizi sonuçları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo:2. İkinci Kademe Öğretmenlerinin, Eğitim Müfettişlerinin Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının Branşlar Arasında Fark Olup Olmadığına İlişkin Yapılan Varyans Analizi Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma sonuçları

Branşlar	N	\bar{X}	SS	Varyans Kay.	Kar.Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Sosyal bilimler	137	2.38	.76	Grup. Ar.	.002	2	.001	.0018	.99
Fen Bilimleri	137	2.37	.82	Grup.İçi	215.332	335	.642		
Güzel Sanatlar	64	2.37	.82	Toplam	215.332	337	.643		

P=0.05

Tablo 2’de görüldüğü gibi; yapılan varyans analizi sonucuna göre hesaplanan p değeri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (P=0.99). Bu durumda farklı branşlardaki öğretmenlerin eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sosyal bilimler (\bar{x} :2.38), Fen bilimleri (\bar{x} :2.37) ve Güzel sanatlar (\bar{x} :2.37) branşındaki öğretmenlerin aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Branş öğretmenleri, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "az" düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

2. İlköğretim okulları II. kademe öğretmenlerinin ilköğretim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin bulgular ve yorumlar:

Öğretmenlerin algılarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarına ilişkin test sonuçları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo:3. İkinci Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş ve Değerlendirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının aritmetik ortalama ve standart sapma testi sonuçları

Maddeler	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		\bar{X}	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Madde 27	45	13.0	64	18.6	150	43.5	58	16.8	28	8.1	2.88	1.09
Madde 28	48	13.8	73	21.0	151	43.5	59	17.0	16	4.6	2.77	1.03
Madde 29	64	18.5	89	25.7	130	37.6	44	12.7	19	5.5	2.61	1.09
Madde 30	26	7.5	41	11.8	94	27.2	121	35.0	64	18.5	3.45	1.14
Madde 31	31	9.0	45	13.0	125	36.1	85	24.6	60	17.3	3.28	1.16
Madde 32	49	14.2	56	16.3	138	40.1	68	19.8	33	9.6	2.94	1.14
Madde 33	45	13.2	72	21.2	130	38.2	72	21.2	21	6.2	2.85	1.08
Madde 34	49	14.4	66	19.4	125	36.7	77	22.6	24	7.0	2.88	1.12
Madde 35	66	19.3	64	18.7	133	38.9	62	18.1	17	5.0	2.70	1.12
Madde 36	51	14.8	57	16.6	126	36.6	73	21.2	37	10.8	2.96	1.18
Madde 37	96	27.9	94	27.3	99	28.8	36	10.5	19	5.5	2.38	1.15
Madde 38	62	18.0	67	19.5	108	31.4	64	18.6	43	12.5	2.88	1.26
Madde 39	50	14.4	59	17.0	115	33.1	86	24.8	37	10.8	3.00	1.19
Madde 40	74	21.4	99	28.6	112	32.4	46	13.3	15	4.3	2.50	1.09
Madde 41	75	21.6	104	30.0	118	34.0	32	9.2	18	5.2	2.46	1.08
Madde 42	69	19.9	86	24.9	103	29.8	61	17.6	27	7.8	2.68	1.20
Madde 43	112	32.5	87	25.2	112	32.5	25	7.2	9	2.6	2.22	1.06
Madde 44	41	11.9	54	15.7	139	40.3	70	20.3	41	11.9	3.04	1.14
Madde 45	44	13.0	43	12.7	147	43.4	72	21.2	33	9.7	3.02	1.11
Madde 46	45	13.2	75	22.0	137	40.2	60	17.6	24	7.0	2.83	1.08
Madde 47	26	7.7	55	16.3	131	38.9	79	23.4	46	13.6	3.19	1.10
Madde 48	50	14.6	68	19.9	135	39.5	60	17.5	29	8.5	2.85	1.13
Madde 49	86	25.1	90	26.2	116	33.8	30	8.7	21	6.1	2.44	1.13
Madde 50	69	20.1	89	25.9	119	34.6	44	12.8	23	6.7	2.60	1.14
GENEL											2.81	1.12

Tablo 3’te görüldüğü gibi, branş öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin algılarına göre, eğitim müfettişlerinin, anketteki;

“Planları ve uygulamaları denetleyebilme” (madde:30) maddesindeki davranışı "çok"; “Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme”(madde:27), “Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme” (madde:28), “Öğretmenler ilgili nesnel bilgi toplayabilme” (madde:29), “Ders hazırlıklarını inceleyebilme” (madde:31), “Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme” (madde:32), “Araç-gereç kullanımını saptayabilme”(madde:33), “Derse ilgi uyandırabilme durumunu belirleme”(madde:34), “Konu-yaşantı bilgisi kurmayı belirleme”(madde:35), “Derste konuşma ve davranışların yerindeliliğini belirleyebilme” (madde:36), “Derste sınıfın bir üyesi olabilme” (madde:38), “Ödevlerin yönetmeliğe uygunluğunu belirleyebilme” (madde:39), “Kulüp çalışmalarını izleyebilme” (madde:42), “Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme” (madde:44), “Kurumu çeşitli yönleriyle tanıyabilme” (madde:45), “Personelin niteliklerini belirleme” (madde:46), “Kurumdaki işlerin yapılışını inceleme” (madde: 47), “Amaçlardan sapmış veya yetersiz uygulamaları belirleyebilme” (madde:48) ve “Uygulanabilir çözümler önerebilme” (madde:50) maddelerindeki davranışları "orta"; “Ders dışı etkinlikleri belirleyebilme” (madde:37), “Branş ve sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme” (made:40), “Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme” (madde:41), “Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme” (madde:43) ve “Sorunların nedenlerini bulabilme” (madde:49) maddelerindeki davranışları ise “az” düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir. Genel aritmetik ortalama (\bar{x} :2.81), ölçekteki (\bar{x} : 2.60-3.39) sınırları arasında kalmaktadır. Bu durumda eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "orta" düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Tablo:4. İkinci Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş Ve Değerlendirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının Branşlar Arasındaki Fark Olup Olmadığına İlişkin Olarak Yapılan Varyans Analizi, Aritmetik Ortalam Ve Standart Sapma Sonuçları

Branşlar	N	\bar{X}	SS	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Sosyal bilimler	137	2.80	.75	Grup. Ar.	.0183	2	.0091	.0136	.98
Fen Bilimleri	137	2.81	.88	Grup.İçi	224.872	335	.6713		
Güzel Sanatlar	64	2.81	.80	Toplam	246,473	337	.6804		

P=0.05

Tablo 4’te görüldüğü gibi, ilköğretim okulları II. kademesinde görev yapan farklı branşlardaki öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin algıları arasında fark olup olmadığını test etmek için varyans analizi yapılmıştır. yapılan varyans analizi sonucuna göre, hesaplanan p değeri 0.05 düzeyinde anlamlı

bulunmamıştır (P=0.98). Bu durumda farklı branşlardaki öğretmenlerin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sosyal bilimler (\bar{x} :2.80), Fen bilimleri (\bar{x} :2.81) ve Güzel sanatlar (\bar{x} :2.81) branşındaki öğretmenlerin algılarının aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Farklı branşlardaki öğretmenler, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "Orta" düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

3.Farklı branşlardaki öğretmenlerin, ilköğretim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” ile “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanlarına ilişkin bulgular ve yorumlar:

Öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanları ile ilgili algıları arasında fark olup olmadığını saptamak için aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi değerleri tablo 5’te verilmiştir.

Tablo:5. İkinci Kademe Öğretmenlerinin, İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme ile Teftiş ve Değerlendirme Yeterlik Alanlarına İlişkin Algılarına İlişkin t ve p değerleri

Değişkenler	\bar{x}	SS	t	p
Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme	2.37	0.80	15.09	0.00
Teftiş ve Değerlendirme	2.81	0.81		

P=0.05

Tablo 5'te görüldüğü gibi, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanlarına ilişkin algıları ile ilgili karşılaştırmada t değeri 15.09 olarak hesaplanmıştır. Bu, farkın 0.05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin davranışları (\bar{x} :2.81), “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlara (\bar{x} :2.37) göre daha üst düzeyde gerçekleştirdikleri söylenebilir.

4. Eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının kıdem değişkenine göre bulguları ve yorumları:

Kıdem değişkenine ilişkin farklılığı test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonuçları tablo 6’da verilmiştir.

Tablo:6. İlköğretim Okulları II. Kademe Öğretmenlerinin, Eğitim Müfettişlerinin Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının Kıdem Durumuna Göre Fark Olup Olmadığına İlişkin Varyans Analizi, aritmetik ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Kıdemler	N	\bar{X}	SS	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
1-5 yıl	62	2.54	.73	Grup. Ar.	3.0245	4	.7561	1.1655	.32
6-10 yıl	53	2.43	.93	Grup.İçi	217.975	336	.6487		
11-15 yıl	62	2.30	.74	Toplam	220.9995	340	1.4048		
16-20 yıl	111	2.31	.78						
21 yıl ve üzeri	53	2.32	.84						

Tablo 6'da görüldüğü gibi, yapılan varyans analizi sonucuna göre hesaplanan p değeri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (P=0.32). Öğretmenlerin algıları, kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kıdem durumuna göre yapılan grupların algılarının ayrı ayrı aritmetik ortalaması hesaplanmış ve ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu ortalamalar, (\bar{x} :2.30-2.54) sınırları arasında kalmaktadır. Farklı kıdemlerdeki öğretmenler, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "az" düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

5. Eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının kıdem değişkenine göre bulguları ve yorumları:

İlköğretim okulları II. kademe öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin algılarının kıdem durumuna göre farklılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi,aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları tablo 7'de verilmiştir.

Tablo:7 İkinci Kademe Öğretmenlerinin Eğitim Müfettişlerinin Teftiş ve Değerlendirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının Kıdem Durumuna Göre Fark Olup Olmadığına İlişkin Varyans Analizi, aritmetik ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Kıdemler	N	\bar{X}	SS	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
1-5 yıl	62	3.01	.78	Grup. Ar.	4.9157	4	1.2289	1.8440	.12
6-10 yıl	53	2.89	.92	Grup.İçi	223.922	336	.6664		
11-15 yıl	62	2.74	.77	Toplam	228.838	340	1.8953		
16-20 yıl	111	2.78	.79						
21 yıl ve üzeri	53	2.63	.81						

P=0.05

Tablo 7'de görüldüğü gibi, yapılan varyans analizi sonucuna göre, hesaplanan p değeri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (P=0.12). Bu durumda öğretmenlerin algıları, kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. İkinci kademe öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin algılarının aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu aritmetik ortalamalar, (\bar{x} : 2.63-3.01) sınırları arasında kalmaktadır. Farklı kıdemlerdeki öğretmenler, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "orta" düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

6. Eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre bulguları ve yorumları:

İlköğretim okulları II. kademe öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılığını test etmek için t-testi yapılmış ve sonuç tablo 8’de verilmiştir.

Tablo:8. İkinci Kademe Öğretmenlerinin, Eğitim Müfettişlerinin Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının Cinsiyete Değişkenine Göre Fark Olup Olmadığına İlişkin Olarak Yapılan t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	t	p
Kadın	185	2.29	0.79	2.18	0.03
Erkek	163	2.47	0.79		

P=0.05

Tablo 8'de görüldüğü gibi, bayan öğretmenlerin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin algılarının ortalaması (\bar{x} :2.29) iken, erkek öğretmenlerin algılarının aritmetik ortalaması, (\bar{x} :2.47)'dir. Bu durum, bayan öğretmenler ile erkek öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. İki aritmetik ortalama arasındaki farka uygulanan t-testi değeri 2.18 çıkmıştır. Bu, gözlenen farkın 0.05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir (P=0.03). Erkek ve bayan öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algıları, anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Erkek ve bayan öğretmenler, müfettişlerin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanlarına ilişkin davranışlarını “az” düzeyde yerine getirdiklerini belirtirken, erkek öğretmenler, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin davranışları, bayan öğretmenlere göre daha fazla yerine getirdiklerini belirtmektedirler.

7. Eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre bulguları ve yorumları:

Cinsiyet değişkenine İlköğretim okulları II. kademe öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılığının test edilmesi için yapılan t-testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo:9. İlköğretim Okulları II.Kademe Öğretmenlerinin, İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş ve Değerlendirme Yeterlik Alanına İlişkin Algılarının Cinsiyete Göre Farklılığı İçin t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Kadın	185	2.77	0.80	1.00	0.31
Erkek	163	2.85	0.83		

P=0.05

Tablo 9' da görüldüğü gibi, bayan öğretmenlerin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algılarının aritmetik ortalaması (\bar{x} :2.77) iken, erkek öğretmenlerin algılarının aritmetik ortalaması (\bar{x} :2.85)'tir. Aritmetik ortalamaların karşılaştırılması sonucunda t-değeri 1.00 çıkmıştır. Hesaplanan t-değeri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (P=0.31).

Tablodaki bulgulara göre, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin olarak, erkek ve bayan branş öğretmenlerinin algıları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Erkek ve bayan öğretmenler, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "orta" düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

SONUÇLAR

İlköğretim okullarının ikinci kademesinde görev yapan branş öğretmenleri, ilköğretim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını “az” düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Farklı branşlardaki öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. İlköğretim okulları ikinci kademesinde görev yapan branş öğretmenleri, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını “orta” düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Farklı branşlardaki öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. İkinci kademe öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” ile “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanlarına ilişkin algıları arasında fark olup olmadığı test edilmiş ve anlamlı olduğu görülmüştür. İlköğretim okulları ikinci kademesinde görev yapan branş öğretmenleri, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "orta" düzeyde “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını ise "az"

düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. İkinci kademe öğretmenlerinin, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” ile “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanlarına ilişkin algıları, kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Farklı kıdemlerdeki ikinci kademe öğretmenleri, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "az" düzeyde, “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin davranışlarını "orta" düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Erkek ve bayan öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin algıları, anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Erkek ve bayan öğretmenler, müfettişlerin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanlarına ilişkin davranışları “az” düzeyde yerine getirdiklerini belirtirken, erkek öğretmenler, eğitim müfettişlerinin “rehberlik ve işbaşında yetiştirme” yeterlik alanına ilişkin davranışları, bayan öğretmenlere göre daha fazla yerine getirdiklerini belirtmektedirler. Erkek ve bayan öğretmenlerin, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Erkek ve bayan öğretmenler, eğitim müfettişlerinin “teftiş ve değerlendirme” yeterlik alanına ilişkin davranışları "orta" düzeyde yerine getirdiklerini belirtmektedirler.

Ölçme aracının dördüncü bölümünde, araştırmanın amaçlarına uygun olarak öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan “ilgili görüş ve önerileriniz varsa lütfen maddeler halinde yazınız” şeklindeki nitel araştırma sorusuna ait bulgular, betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır ve sonuçlar aşağıda verilmiştir: İkinci kademe (brans) öğretmenleri; Ders denetimlerine, denetleyecekleri öğretmenlerin branşında olan müfettişlerin girmesinin daha yararlı olacağını (70 kişi), rehberliğin bir kaç günde değil, öğretim yılı boyunca aralıklarla yapılması ve önem verilmesi gerektiğini (61 kişi), müfettişlerin, yılın bir kaç gününde ve 1-2 saat içerisinde tüm bir seneyi değerlendirmesinin olanaksız olduğunu (63 kişi), müfettişlerle sorunlarını paylaşamadıklarını ve iletişim eksikliğinin olduğunu (61 kişi), sadece sınıf içi faaliyetleri değil, okul içi ve diğer sosyal faaliyetleri de göz önünde tutarak değerlendirme ve rehberlik yapmaları gerektiğini (38 kişi), rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirmenin amacına uygun olarak yapılmadığını (35 kişi), müfettişlerin, öğretmenleri öğrenci gibi gördükleri, rehberlikten ziyade eleştirici olduklarını (21 kişi) ifade etmektedirler. Nitel araştırma sorusuna verilen cevapların genel olarak araştırma sonucunda elde edilen bulguları destekler durumda olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

1.Eğitim müfettişlerinin yeterlik alanlarına ilişkin başka bir araştırma da, öğretmenlerin kendi branşında atanmış olan eğitim müfettişleri tarafından teftiş ve

değerlendirmeleri yapılan ikinci kademe öğretmenlerini kapsayacak şekilde yapılabilir.

2. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim müfettişlerinin seçilmesinde branşlaşmaya önem verilmesi, ihtiyaç analizleri yapılması ve yeterli sayıda ve nitelikte branş müfettişinin alınması yoluna gidilmelidir.

3. Eğitim müfettişlerinin yeterliklerini artırmak amacıyla, hizmet içi eğitimi yolu ile rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme yeterlik alanlarına yönelik olarak seminerler ve kurslar düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- ALTINTAŞ, Rasim (1980). Liselerde Kurum Teftişi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- AYDIN, Mustafa (1986).Eğitimde Denetimsel Davranış ve Çağdaş Eğitim Denetimi, Zeraaks Baskı,İlksan Matbaası.
- BAŞAR, Hüseyin (1985). Eğitim Müfettişlerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi),Ankara.
- BAŞAR, Hüseyin(1993).Eğitim Denetçisi,Personel Eğitim Merkezi Yayını.
- BAŞARAN, İ.Ethem (1983). Eğitime Giriş, Ankara.
- BALCI, Ali (2009) .Etkili Okul, Kuram, Uygulama ve Araştırma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- BİLİR, Mehmet (1982).Temel Eğitim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Ankara.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1972).Eğitim Yöneticisinin Davranış Etkenleri,Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1972.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1975).Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını,Ankara.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1978).Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama,Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, 3. Baskı,Ankara.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1982).Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış,Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını,Ankara.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1987).Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, No:154, Ankara.
- CEMALOĞLU, Necati (1996). İlköğretim Müfettişlerinin Meslekî Yardım ve Rehberlik Rolünün Öğretmenleri Güdülmesi,Gazi Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Ankara.
- ÇAKICI, Latif (1985).Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, No: 147,Ankara.
- KAPTAN, Saim (1984)."Kalkınmada Eğitimin Yeri". Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5-6 Nisan 2004,ss.5-6.

- KAPTAN, Saim (1985).Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri,Tekışık Web Ofset Tesisleri,Ankara.
- KARAGÖZOĞLU Galip (1976)."Eğitim Düzeninde Müfettiş" Tim-Der Dergisi, 2-20 Nisan 1976:2
M.E.B.Onbirinci Millî Eğitim Şûrası, Ankara: MEB, 1982.
- ,Teftiş Sistemi Çalışma Grubu Raporu,Ankara: 1980.
- ,Millî Eğitimle İlgili Kanunlar, Ankara : Millî Eğitim Basımevi, Cilt I. 1953
- ,Valiliklere Gönderilen 3.3.1982 gün ve 242.1-01-67/7123 Sayılı Genelge, İlköğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: 1982.
- ,Öğretmen Sorunları ve Eğilimleri Araştırması, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara: 1982.
- ,25 Ekim 1993 tarih ve 2393 Sayılı Tebliğler Dergisinde Yayınlanan "M.E.B. Teftiş Kurulu Yönetmeliği"
- ,27/10/1999 tarih ve 23785 Sayılı Resmî Gazete'de Yayınlanan "M.E.B. İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği"
- ,01/02/2001 tarih ve 2521 Sayılı Tebliğler Dergisinde Yayınlanan "İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi"
- ,30.04.1992 tarih ve 3797 sayılı Kanun;12.05.1992 tarih ve 21226 sayılı Resmi Gazete
- NORWSİS, Marija J. (1990).SPSS/PC+Statistics 4.0, SPSS İnc,Chicago, IL.4
- ŞİMŞEK, H; Yıldırım, A. (1999). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Anakara: Seçkin Yayınevi
- TAYMAZ, Haydar (1993).Teftiş,Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- T.C. 1982 Anayasası. İstanbul,Kayı Matbaacılık.
- VARIŞ, Fatma(1991).Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

